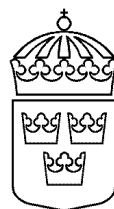

Riksdagens protokoll

1998/99:16

Tisdagen den 17 november

Kl. 14.00 – 15.24

Protokoll
1998/99:16

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 november.

2 § Anmälan om ändring i regeringens sammansättning

Från statsminister Göran Persson hade följande skrivelse inkommit:

Till riksdagens talman

Jag har i dag med verkan fr.o.m. den 16 november 1998 entledigat statsrådet och chefen för Socialdepartementet Maj-Inger Klingvall från uppdraget att vara chef för Socialdepartementet och med verkan fr.o.m. den 23 november 1998 entledigat statsrådet och chefen för Inrikesdepartementet Lars Engqvist från uppdraget att vara chef för Inrikesdepartementet.

Jag har vidare utsett statsrådet Lars Engqvist att med verkan fr.o.m. den 16 november 1998 vara chef för Socialdepartementet och Lars-Erik Lövdén att med verkan fr.o.m. den 23 november 1998 vara statsråd och chef för Inrikesdepartementet.

Stockholm den 12 november 1998

Göran Persson

Skrivelsen lades till handlingarna.

3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att ett meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan delats ut till kammarens ledamöter.

4 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 19 november kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, statsrådet Pierre Schori, statsrådet Maj-Inger Klingvall, statsrådet Ulrica Messing, miljöminister Kjell Larsson och statsrådet Ingegerd Wärnersson.

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1998/99:3 om förnyelse av arbetslivet

Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig om regeringen avser att

1. ändra regler och förenkla redovisning och deklaration för att underlätta för små företag,
2. ge kunskapslyftet en dimensionering och inriktning som mer tydligt leder till nya jobb,
3. snabbt ge direktiv till den begärda regionalpolitiska utredningen, så att dess resultat snarast kan föreläggas riksdagen,
4. ge lättnader i skatte- och avgiftspolitiken som främjar start och expansion av småföretag samt näringspolitiken nationellt och internationellt.

Låt mig först betona att viktiga mål för regeringens arbete är ökad tillväxt i ekonomin och att öka antalet nya arbetstillfällen. Regeringen avser att under våren presentera en strategi för tillväxt. Ett väsentligt inslag i en sådan strategi kommer att vara olika insatser för att underlätta för de små och medelstora företagens utveckling.

Elver Jonssons två frågor om beskattningen av företagande rör dels skattelättnader som främjar bl.a. nyföretagande och småföretagens expansion, dels ett förändrat regelsystem i syfte att förenkla redovisning och deklaration för att förbättra förhållandena för små och nya företag.

De svenska företagsskattegrupperna ger generellt sett goda villkor för realinvesteringar i näringslivet. Sverige har en internationellt sett konkurrenskraftig företagsbeskattning. Det gäller den låga formella bolagsskattesatsen men även de regler som bestämmer skattebasen i form av avskrivningsregler och värderingsregler m.m. För enskilda näringsidkare är reglerna numera i princip likvärdiga med de som gäller för aktiebolag. Dessutom kan nya företagare få kvitta underskott av näringsverksamhet mot inkomst av tjänst. För ägare till onoterade aktiebolag har en lättnad i ägarbeskattningen införts. Det har förbättrat villkoren för investeringar i dessa bolag.

Småföretagsdelegationen har lämnat en rad förslag som syftar till att skapa bättre förutsättningar för att öka tillväxten bland små och medelstora företag. Vissa av förslagen berör även skattefrågor.

Skattegrupperna för såväl stora som små företag har fått en struktur som i allt väsentligt bör bestå och tillåtas verka under en följd av år. Men ett arbete har påbörjats i syfte att förenkla skattegrupperna. Förenklingar är

nästan alltid till fördel för småföretagen. Men även de större företagen och skatteförvaltningen kan ofta dra nytta av förenklade regler. Här har åtskilligt redan åstadkommits. Det gäller exempelvis företagens skatteinbetalningar, beskattningen av personaloptioner och avdragsrätten för pensionskostnader.

Förenklingsarbetet drivs nu vidare. Förenklingsutredningen (Fi 1996:14) granskar reglerna för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. Utredningen ser över såväl redovisnings- som skatteregler med särskild inriktning på mindre företag i tjänstesektorn. Utredningen kommer att lämna ett förslag under innevarande höst.

En annan utredning, Stoppregelutredningen (Fi 1997:09), har alldeles nyligen överlämnat sitt betänkande (SOU 1998:116) till regeringen. Förslaget innebär att man slopar ett stort antal särregler, de s.k. stoppreglerna, som tar sikte på transaktioner mellan fåmansägda företag och deras ägare. Beskattning föreslås i stället ske enligt generella regler. Betänkandet har nyligen sänts ut på remiss. Utan att föregripa den fortsatta beredningen vill jag ändå understryka att jag ser positivt på utredningens förslag som innebär förenkling och bidrar till att skapa ett ännu bättre företagsklimat.

Även vid sidan av skatteområdet pågår ett omfattande förenklingsarbete på nationell, nordisk och europeisk nivå.

Elver Jonsson ställer också en fråga om kunskapslyftet. Låt mig först få konstatera att de som saknar utbildning i dagsläget har väldigt svårt att hävda sig på arbetsmarknaden. Av de 250 000 lediga platser som anmäldes till arbetsförmedlingarna under årets första sju månader krävdes utbildning för ca 90 % av jobben. För drygt hälften av dessa jobb krävde arbetsgivaren någon form av yrkesutbildning och för en femtedel var kravet högskoleutbildning.

Kunskapslyftet syftar till att ge en treårig gymnasieutbildning till dem som saknar sådan kompetens. I dagens och morgondagens samhälle är gymnasiekompetens en förutsättning för att kunna få vidareutbilda sig genom exempelvis påbyggnadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, vidareutbildning i företag eller utbildning på högskolenivå.

Samtidigt är regeringens ambition att inom ramen för kunskapslyftet erbjuda ett kursutbud som i större utsträckning än tidigare utgår från individens och de lokala och regionala arbetsmarknadernas behov. Kommunerna skall samverka med arbetsförmedlingen, näringslivet och övriga parter i syfte att medverka till tillväxt och utveckling. Utbildningen underlättar för arbetslösa att erhålla nya jobb och för anställda att behålla sitt fotfäste på arbetsmarknaden.

Slutligen har Elver Jonsson frågat om regeringen snabbt avser att lämna direktiv till en regionalpolitisk utredning.

Anf. 2 TALMANNEN:

Får jag erinra om att tiden nu är förbrukad. Jag får be statsrådet att nalkas slutet.

Anf. 3 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är bara det att riksdagsledamoten har ställt fyra frågor.

Jag skall nalkas slutet med att säga att vi kommer att tillsätta en utredning om regionalpolitiken. Vi kommer då att utse ledamöter så att vi får ett parlamentariskt inflytande.

Anf. 4 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! När jag nu tackar statsrådet Björn Rosengren för svaret så kan vi konstatera att det har dröjt några veckor sedan interpellationen lämnades. Å andra sidan inger det här självfallet förhoppningar.

I näringsministerns svar slås det fast ett par viktiga principer som jag noterar. Regeringens mål för de nya arbetstillfällena sägs vara ökad tillväxt i ekonomin. Det är bra att man vill underlätta för små och medelstora företags utveckling – detta med tanke på att regeringens stödpartier ju har en negativ syn på tillväxt. De vill mer satsa på byråkratiska insatser. Man vill t.o.m. lagfästa att vi i Sverige skall arbeta mindre. Det är bra att näringsministern är så tydlig på den punkten, och det finns gott stöd i riksdagen för en sådan hållning.

I det svar som näringsministern ger på mina frågor om förändrade och förenklade regler för redovisning och deklaration, för arbetskraftens möjlighet att ta arbete i framtiden och om lättnader i skatte- och avgiftspolitikerna är han påfallande försiktig. Han hänvisar till utredningar som pågår eller som nyss avslutats och uttrycker närmast en allmän sympati för färdriktningen.

Den socialdemokratiska regeringen har ju inte under de fyra år då man regerat tagit de initiativ som man nu säger sig ha sympati för. Inte minst har man varit kallsinnig mot sin egen småföretagardelegation, som har presenterat mängder av förslag som skulle kunna leda till ett positivt näringsklimat och därmed fler jobb. Från Folkpartiets sida har vi presenterat en hel katalog av förslag som skulle ge tillväxt och utveckling. Detta säger sig regeringen nu vara för, men den kommer ännu inte till skott.

Jag tycker att det är bra att vi är överens om att kunskapslyftet är en viktig väg men att dimensioneringen behöver anpassas till det som kan ge jobb och att det därför är angeläget att kursutbudet, som näringsministern säger, utgår från individens och den lokala och regionala arbetsmarknadens behov.

Näringsministern upprepar också att det hela måste medverka till tillväxt och utveckling. Det är bra att detta upprepas. Det finns ju anledning att hysa oro eftersom, som jag tidigare sade, regeringens stödpartier har en negativ inställning till tillväxten och dessutom med fiskala medel vill förhindra människors möjligheter till arbete och utkomst.

Jag tycker också att det var bra som näringsministern sade i förra veckan vid vår gemensamma debatt i Nordiska rådet i Oslo. För att tala fotbollsspråk kan man väl säga att ibland är man bäst på bortaplan. Frågan är om inte näringsministern – som enligt massmedierna är lite anorlunda jämfört med andra, konformistiska, statsråd – bäst kommer till sin rätt i en mjuk skinnfätölj i en hotelloobby. Där gav han inför en västsvensk tidning intressanta svar i en tidningsintervju.

Jag tycker att det är bra med den klarhet som statsrådet Rosengren uttalade i Göteborgs-Posten. Det är bra att ifrågasätta den förra regeringens mål om att nöja sig med att begränsa den öppna arbetslösheten till 4 %. Han reser själv frågan: Är det ett aggressivt angreppssätt? Statsrådet svarar i intervjun: Det är ett passivt sätt.

Jag är tacksam för att detta svar därmed stämmer med det som jag under de senaste åren har påtalat; att vi måste komma till rätta med det jag kallar för "åtgärdsfrossa" när det gäller alla insatser på det arbetsmarknadspolitiska området. Därför vill jag instämma med svaret i GP-artikeln om att politiken nu måste fokuseras på sysselsättning och tillväxt. Detta ligger väl i linje med det svar som jag har fått här i dag.

Statsrådets summering i tidningsintervjun finns det till sist också anledning att ta fasta på. Han säger att det största hindret för tillväxten är att vi i Sverige satsar för lite på nya marknader och nya produkter. Vi har värnat för mycket om det gamla och vi har glömt framtiden. Så summerade statsrådet i förra veckan. Antydning om att vi behöver nya regler känns också löftesrik. Men det är bråttom, herr näringsminister! Frågan är: Hur kommer detta att ske och hur många av de här goda uttalade förhoppningarna kommer att förverkligas?

Anf. 5 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Jag har noterat att på vissa områden, företrädesvis då sådana som ministrar inte bör syssla med, typ att lägga sig i den löpande driften av statliga företag som Samhall och Vattenfall, har näringsministern visat prov på närmast landshövdingssk handlingskraft. På mer centrala ämbetsområden har jag dock så här långt, ämbetsstiden är än så länge rätt kort, uppfattat handlingskraften som mer verbal.

Både Björn Rosengren och Mona Sahlin har ju varit ute mycket i medierna. De har uttalat sig frimodigt och oortodoxt om olika intressanta spörsmål som skatter, krångel, småföretagsamhet, näringsklimat, turordningsregler och arbetsrätt – ja, t.o.m. något så förskräckligt som en skattereduktion för hemnära tjänster. Jag tror att vi alla, i varje fall vi utanför regeringspartiet, hälsar den frimodigheten och öppenheten med tillfredsställelse.

Jag noterade nu senast i ett nyhetstelegram i går att Mona Sahlin sade att det nu var dags att gå från ord till handling för att förbättra småföretagsklimatet. Ändå händer det väldigt lite. I dagens interpellationssvar får vi väsentligen reda på att näringsministern tycker att företagsbeskattningen i stora drag är bra som den är. Det kan bli lite översyn av stoppreglerna för fämansföretag, men i stort ligger företagsbeskattningen fast.

I budgetpropositionen fick vi egentligen inga tillväxtfrämjande förslag över huvud taget. Småföretagsdelegationens slutbetänkande har legat till sig i ett halvår nu. Mig veterligen har regeringen inte tagit tag i *något* av de 71 förenklingsförslag som Småföretagsdelegationen presenterade. Beskedet är hela tiden, vid sidan av de här öppna och frimodiga resonemangen i massmedierna, att riksdagen, svenska folket och företagen får vänta till vårpropositionen med tillväxtfrämjande förslag.

Jag kan inte frigöra mig från tanken att detta ju ändå innebär att regeringen i någon mening slösar bort ett riksdagsår utan att komma fram med de konkreta förslag som man säger sig vara så angelägen om att få upp på bordet. Detta sker samtidigt som vi har ett arbetsmarknadsläge

som lite grann står och väger, där vi inte riktigt vet hur utvecklingen kommer att bli framöver och om ökningen av varsel och sådant indikerar en vändning till det sämre igen i arbetsmarknadsläget eller om vi kan hoppas på en fortsatt försiktig ljusning.

I varje fall är ju situationen på arbetsmarknaden så osäker, och arbetslösheten så hög, att det för alla som delar regeringens ambition när det gäller vikten av tillväxt och nya jobb är bråttom att få fram förslag som stärker företagsklimatet. Då behövs det ju utöver ekointervjuer och annat konkreta förslag som läggs på riksdagens bord.

Min fråga till näringsministern är: Varför måste riksdagen, varför måste svenska folket, vänta under större delen av detta riksmöte innan regeringen lägger fram dessa förslag? Jag har en viss respekt för att näringsministern själv har haft kort tid på sig. Men den socialdemokratiska regeringen under Göran Perssons ledning har ju trots allt som helhet haft en del tid på sig för att fundera över vad man kan göra för att förbättra tillväxten i svensk ekonomi.

Anf. 6 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag börja med att säga något om det som Elver Jonsson tog upp om våra mål när det gäller arbetslösheten. Det är ju så att regeringen *har* antagit ett nytt mål, ett sysselsättningsmål, det s.k. 80-procentsmålet. Det är ett uttryck för att vi nu skall koncentrera oss på sådant som leder till ökad sysselsättning. Det tycker jag har klarlagts väl.

När det sedan gäller frågan om Småföretagsdelegationens olika förslag kan jag trösta ledamöterna med att vi ganska snabbt kommer att komma med ett förslag som berör de frågor som tas upp där – konkret och tydligt.

Sedan vill jag säga att vad regeringen har gjort här är att man har dragit i gång i en mängd frågor. Man har gjort en stor departementsförändring som tar sin tid. Det är ett mycket radikalt förslag. Man har dragit i gång en mängd utredningar. Jag nämnde bl.a. den regionalpolitiska utredningen. Man kommer sedan att förelägga en mängd förslag. Men allting tar sin tid. Detta skall göras med stort kunnande och stor träffsäkerhet.

Jag hemställer om att kammarens ledamöter har lite tålamod. Förslagen kommer. De skall vara väl beredda. Självklart är det så att de stora frågor som har diskuterats kommer i vårpropositionen.

Anf. 7 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt bra att det upprepas och förtydligas från näringsministerns sida att sysselsättningsmålet är en ny sak. Man kan väl säga att det här är ett gott mål, men det är ett mål med fördröjning.

Näringsministern säger nu att Småföretagsdelegationens förslag snart kommer. Det vore bra med ett förtydligande här. Skall man uppfatta det som att det kommer ett förslag före den proposition som är på gång i vår som det talas om i svaret? Allting tar sin tid, säger statsrådet Rosengren, och det är riktigt. Det man nu möjligen kan sörja över är att statsrådets företrädare har varit så senfärdiga att inse det som nu behöver göras.

Den del av statsrådets skrivna svar som han inte läste upp på grund av tidsbrist gällde den regionalpolitiska utredningen. Riksdagen har i enig-

het beslutat om den. Symtomatiskt är att det enda som riksdagen var riktigt överens om efter den regionalpolitiska propositionen i våras var att det behövdes en utredning och översyn över hela fältet, eftersom den inte kommer att klara situationen.

Näringsministern om någon vet ju hur situationen är i skogslänen, för att inte tala om i Norrlands inland. Där blöder man, för att inte säga förblöder. Det räcker att läsa befolkningsstatistiken från de senaste veckorna och månaderna för att se vilken förskjutning det är från glesbygden till de stora storstadsområdena. Den förändringen sker med en förfärande hastighet. Det skulle vara intressant att få en principiell deklARATION från näringsministern om hur han ser på denna utarmning av de svaga glesbygdsområdena.

Jag tror att vi behöver några stabila axlar i detta arbete. Jag har talat om fem k:n. Det handlar i första hand om kommunikationer och kunskap. Det behövs kommunikationer för att komma till och från dessa områden. Det behövs kunskap på det eftergymnasiala området, där också de glesbefolkade områdena skall nås av högskoleutbudet.

De andra tre k:na är inte heller de oviktiga. Det handlar om kapital, kultur och kvinnor. Det skall vara kapital som också kan nås av de minsta företagen och kapital för kvinnliga aktörer. Det finns en uppenbar skillnad i möjligheter för större och dyrare verksamheter där kvardröjande könsrollstänkande gör det svårare för kvinnor att komma i fråga för just kapitalstöd.

Näringsministern talar om bättre villkor för att nå riskkapital. Låt mig då notera att det är skillnad på riskkapital och riskkapital. Här behövs inte bara möjligheter till kapitalvolym, utan också regelverk i den mer finmaskiga instruktionen behöver ses över.

K:na i kvinnor och kultur står för att glesbygdsområdena behöver en arbetsmarknad för kvinnor, och det behövs också ett kulturutbud så att människor trivs att bo i sådana områden. Det är en politisk förpliktelse vi måste gå in i.

Anf. 8 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Vi får väl för dagen nöja oss med beskedet att regeringen återkommer med sina tillväxtförslag och förslag för att främja företagsklimatet i samband med vårpropositionen. Jag måste ändå notera att det innebär i sak att regeringen i stort sett slösar bort större delen av det innevarande riksdagsåret. Detta är otillfredsställande mot bakgrund av den parlamentariska tillvaro som har föregått Björn Rosengrens tillträde som departementschef.

Väldigt mycket av debatten i denna kammare har handlat just om behovet av tillväxtfrämjande förslag och förslag som främjar företagsklimatet. Jag begär inte att en socialdemokratisk regering skall ta till sig alla borgerliga förslag som har lagts fram på detta område och göra dem till sina egna. Men det har i sanning funnits gott om initiativ för regeringen att ta till sig, diskutera och överväga, och här har ingenting hänt.

Med det arbetsmarknadsläge som vi har känns det djupt otillfredsställande att regeringen nu inte hinner med att lägga fram några förslag om tillväxten på riksdagens bord förrän i vår därför att man är alltför upptagen med att omorganisera Regeringskansliet.

Anf. 9 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är inte så att vi inte orkar med, eller inte kan, att väcka goda tankar för att få fart på tillväxten därför att vi omorganiserar Regeringskansliet. Jag bara nämnde det som ett exempel. Det är en av åtgärderna för att förbättra medlen och bättre kunna samordna de olika politikområden som berör just frågor som har med tillväxt att göra.

Jag har nu jobbat som näringsminister i ungefär en månad. Detsamma gäller också för min ministerkollega Mona Sahlin på samma departement. Vi har nu dragit i gång en stor verksamhet, där vi sedan kommer att redovisa en hel del olika frågor. Vi kommer förhoppningsvis då att kunna ta fram ett nytänkande inom arbetsmarknadspolitiken och dess funktionssätt, inom energipolitiken och inom sådant som har med kommunikationer att göra, och som jag hoppas skall uppskattas av ledamöterna i riksdagen.

Jag vill sedan något kort kommentera regionalpolitiken. Vi har de senaste åren fått stora förändringar när det gäller förutsättningarna för att bedriva regionalpolitik i Sverige. Det beror bl.a. på den alltmer internationaliserade ekonomin och på Sveriges medlemskap i den europeiska unionen. Det är därför nödvändigt att återigen analysera möjligheterna att skapa regional balans och besluta om vilka mål som skall gälla för den framtida regionalpolitiken.

Där är det framför allt den s.k. stora regionalpolitiken det handlar om. Vi har i politiken alltför mycket koncentrerat oss på den lilla regionalpolitiken, dvs. sådant som handlar om stöd till företag etc. När det gäller skogsläna och glesbygden är det viktigare att ta en diskussion och angripa de stora frågorna.

Med den stora regionalpolitiken förstås frågor som har att göra med skatteutjämning och strukturpolitik, dvs. infrastruktur. Det har också att göra med socialförsäkringssystemen. Det är de frågorna som är viktiga att fokusera sig på om vi skall få ett land i balans där alla ges möjligheter att utvecklas. Det skall utredningen titta på.

Anf. 10 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Något pressad säger näringsministern, fritt översatt: Ni får väl ändå vara skonsamma – jag har ju bara varit i gång en månad. Det må så vara. Det som har gällt näringsministerns första veckor har fått mycket beröm från min sida. Man har närmast sig ståndpunkter som bl.a. vi från Folkpartiet har känt angelägna. Den kritik som jag möjligen har framfört kan statsrådet ta med sig till den regeringskrets som var verksam i den förra regeringen. Där kanske det stämmer bättre.

Fru talman! Ett allmänt omdöme man kan ge den här debatten är att det finns en positiv hållning från statsrådet, och jag räknar därmed med att den också finns från regeringens sida, och det får man hålla den räkning för. Vi kan alltså se fram emot en förbättring. Det gläder oss i oppositionen som under många år har försökt att åstadkomma en utveckling av ett nytt och bättre företagsklimat som skulle vara särskilt gynnsamt för de små och medelstora företagen.

Det handlar t.ex. om skatteutjämning, som näringsministern sade i sitt senaste inlägg. Det är en jättefråga för regionalpolitiskt utsatta områdena. Det gäller att man hittar en balanspunkt som inte stör en positiv

utveckling. Jag har också nämnt regelförenklingar och de ekonomiska villkoren.

Låt mig ändå skicka med näringsministern att när man nu söker nya arbetsuppgifter för arbetslösa medborgare gäller det att inte vara främmande för att öppna för det nya som statsrådet säger att han och biträdande näringsministern har ägnat sin tankemöda de senaste veckorna. Det inger ändå förhoppningar.

Vi är i en situation där det är mycket bråttom. Nu ökar igen antalet varsel kraftigt. Då behövs det en öppenhet inför en service- och tjänstesektor, där hushållsnära tjänster inte får utelämnas. Jag vill att den här debatten skall vara med och styra det handlande som regeringen har utlovat inför kammaren.

Anf. 11 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Här har nu beskrivits att arbetslösheten ökar och att vi befinner oss i en svår situation. Det är förvisso riktigt i någon mening. Men om vi tittar på arbetslösheten och antalet nya jobb – och det kommer vi att redovisa här i veckan från AKU – är det väldigt positivt. Vi hade ett hack förra veckan. Bilden skall inte bli för mörk. Det är faktiskt relativt positivt.

Vi har ett problem med att vi har en nedgång i industrikonjunkturen, och det är i och för sig inget litet problem. Men hittills har det hämtats upp väldigt väl av hemmamarknadsefterfrågan. Sedan sommaren har det tillkommit ca 20 000 jobb per månad. Det är 4 000–5 000 jobb per vecka. Förra veckan tror jag att antalet jobb minskade med 1 300.

I den meningen får man ändå säga att regeringens arbetsmarknadspolitik har varit ganska bra, men det behövs mer. Det återkommer vi till.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1998/99:5 om strukturfondspengar från EU till sydöstra Sverige

Anf. 12 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Agne Hansson har frågat statsrådet Mona Sahlin om regeringen avser att medverka till att nuvarande strukturfondsområde i sydöstra Sverige inkluderas i målområde 2 efter reformeringen av EU:s strukturpolitik. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Interpellanten refererar till uppgifter som säger att regeringen i förhandlingarna om strukturfondspolitiken för nästa programperiod skulle söka förhandla bort stödet till detta område till förmån för utökade stöd-möjligheter i andra delar av landet.

Låt mig först kort ange huvuddragen i det pågående förhandlingsarbetet och de prioriteringar som regeringen gör. Som en av unionens största nettobetalare räknat per capita är det en angelägen uppgift att nå en ordning där Sveriges finansieringsbörda bättre återspeglar vårt relativa finansiella välstånd. Regeringen anser att Sverige, med en BNP-nivå strax under genomsnittet för unionen och fortsatt alltför stor arbetslöshet,

Prot. 1998/99:16
17 november

Svar på
interpellationer

bör ha en lindrigare finansieringsbörda. Detta försöker vi åstadkomma genom att föra fram ståndpunkter med inriktning både på avgifts- och återflödessidan, förutom att vi också stöder en allmänt restriktiv budgetlinje med reall oförändrad nivå hos strukturstödet.

När det gäller återflödet är ett bra utfall inom strukturfondspolitiken ett av de angelägnaste målen. Vår strävan är därför att vidmakthålla dagens strukturfondstäckning så långt det är möjligt. Förslaget som lagts fram av Europeiska kommissionen innebär att de geografiskt avgränsade strukturfonderna skall minska sin täckning från dagens 51 % av unionens befolkning till nivån 35–40 %. Då Sverige i dag bara har 24 % befolkningstäckning, dvs. mindre än hälften av EU-nivån, menar vi att minskningen i första hand skall ske i andra medlemsländer.

Våra samlade positioner i de pågående rådsförhandlingarna innebär att alla delar av landet skall gynnas. Vi yrkar att mål 1-området i Sverige nästa programperiod skall ha samma status i fråga om statsstödskoppling som är fallet för mål 1-områden i andra länder. Därmed skulle mål 1 i fråga om anspråk på utrymme i en nationell ram bli frikopplat från mål 2. Områden i norra Sverige som i dag tillhör mål 2 eller 5 b och som skulle ingå i ett framtida mål 1 skulle därmed inte göra anspråk på utrymme i vår mål 2-ram.

Våra regioner i såväl norr som söder skulle sålunda gynnas av den samlade linje som Sverige driver i de pågående förhandlingarna och detsamma gäller våra nationella finansiella intressen. Därmed vill jag också, med hänvisning till vad jag nyss sagt, tillbakavisa påståendet att regeringens förhandlingslinje skulle innebära att någon viss regions intressen eftersätts.

När det gäller frågan huruvida regeringen är beredd att medverka till att sydöstra Sverige blir mål 2-område i nästa programperiod kan jag säga att frågan om den nationella mål 2-kartans utseende ännu inte finns på bordet. Den kommer i en senare fas av processen, och i avgörandena om mål 2-områdets geografiska fördelning eftersträvar vi från flertalet medlemsländers sida ett betydande nationellt självbestämmande.

Regeringen är väl medveten om de problem som finns i sydöstra Sverige och kommer naturligtvis att ha situationen även i denna del av landet för ögonen när frågan om strukturfondernas geografiska fördelning skall behandlas.

Anf. 13 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret även om det inte är ett svar som jag kan vara nöjd med.

Sydöstra Sverige upplever nu den värsta avfolkningen på mer än hundra år. Inte sedan den stora emigrationens tid på 1880-talet – den utflyttningsvåg som skildrades av Vilhelm Moberg – har så många flyttlass lämnat denna del av landet. Den landsdel som har rikets lägsta inkomstnivå drabbas nu av påtvingade nedskärningar i servicen i mycket stor skala.

Regeringen tycks inte ha uppmärksammat detta. Svaret på interpellationen visar i stället att regeringen betraktar bl.a. området 5 b i sydöstra Sverige som en restpost i förhandlingarna om de framtida riktlinjerna för EU:s strukturfonder och därmed till stor del som en restpost för Sveriges regionalpolitik.

Nu läggs ramarna och principerna fast för strukturfonderna i många år in på det nya seklet. Men frågan om sydöstra Sveriges möjligheter till regionalpolitiskt stöd finns inte ens på bordet. Det är det besked som vi får i svaret.

Det framgår däremot av svaret att ett förhöjt stöd till tillväxtorterna i norra Sverige förts upp på förhandlingsbordet. Om regeringen får som den vill skall tydligen orter som Piteå och Luleå i framtiden tillhöra samma målområde som Övertorneå och Arjeplog. Det är en ytterst tveksam politisk inriktning som riskerar att negativt påverka Norrlands inland utan att den regionala balansen i landet som helhet förbättras.

Men när det gäller 5 b i sydöstra Sverige är regeringen tomhänt. Ministern lovar visserligen att inte blunda för problemen när besluten skall fattas, men det framgår inte om han är beredd att med öppna ögon försvaga denna alltmer utarmade regions möjligheter att få utvecklingsstöd eller om det är någonting annat han vill.

Regeringen anser uppenbarligen att det är lämpligt att avge en viljedeklaration om förstärkt stöd till stora kuststäder i norra Sverige. Mot den bakgrunden måste jag fråga näringsministern om regeringen är beredd att åtminstone avge en viljedeklaration om att målområde 5 b i sydöstra Sverige skall tillhöra framtidens målområde 2. Svaret på den frågan är möjligen viktigare än vad ministern kan inbilla sig. Svaret torde nämligen ha avgörande betydelse för möjligheten att åstadkomma ett brett medborgerligt stöd för regionalpolitiken i hela det här landet.

Om regeringens politik blir att utveckla ett ökat stöd till expansionsorter samtidigt som stödet stryps till fattigare utarmningsregioner kommer det att allvarligt undergräva förtroendet för regionalpolitiken. Vilken viljeinriktning har näringsministern att ge mig när det gäller sydöstra Sveriges del i förhandlingarna? Skall 5 b i sydöstra Sverige in i mål 2 eller inte?

Anf. 14 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är lite tekniskt komplicerat, men jag skall försöka förtydliga mig. Det gamla mål 2 och det gamla 5 b blir det nya mål 2. Som jag sade i mitt svar finns det nya mål 2 inte ens på kartan ännu. Det håller vi på och förhandlar om. Det berör hela Sverige och de områden som vi anser är viktiga ur regionalpolitisk synpunkt. Det gäller även sydöstra Sverige.

Sedan vill jag säga, vilket jag också betonade, att vi tycker att det här är en fråga som EU inte skall lägga sig i. Vi vill hantera det nya mål 2, som består av det gamla mål 2 och det gamla mål 5 b, på ett nationellt plan.

Anf. 15 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag kan verkligen hålla med ministern om att svaret är tekniskt och möjligen också kryptiskt. Inte ens de som kanske sysslar med den här frågan dagligen förstår allt i det här.

Innebär det förtydligande som jag har fått att sydöstra Sveriges nuvarande mål 5 b-område är inne i mål 2, eller att man är inriktad på att inlemma det i det nya mål 2?

Det är uppenbarligen så att ministerrådet håller på att förhandla om strukturområde när det gäller mål 1, men att kommissionen, som väl har

att förhandla fram mål 2, ännu inte har fått upp frågan på bordet. Vad kan det bero på? Är det en prioritering som ligger i linje med den som regeringen gör när det gäller att behandla sydöstra Sverige och Norrland i ett helhetsperspektiv?

Om nu inte näringsministern kan ge ett klart svar på frågan om sydöstra Sverige får tillhöra mål 2 är det ju inte ointressant att veta vilka principer som skall vara avgörande för inplaceringen i det nya mål 2. Vilka ramar och principer skall gälla för ett område som skall placeras in i mål 2? Vilken strategi har regeringen i den frågan? Det är ju till slut den strategin som avgör vilka områden som kommer att inbegripas.

Vilka befolkningstal skall t.ex. gälla per kvadratkilometer för att ett område skall få klassas som ett stödberättigat landsbygdsområde? I dag gäller 100 personer per kvadratkilometer. I Sverige är den siffran 17. Den nuvarande siffran i EU, 100, borde åtminstone halveras till 50. Vidare borde orter som har fler än 50 000 invånare exkluderas från områdena.

Vilken bruttoregionalprodukt skall gälla? I dag har sydöstra Sveriges mål 5 b-område landets lägsta bruttoregionalprodukt, betydligt lägre än många av de områden som nu övervägs skall ingå i mål 1.

Det här har stor betydelse för frågan om sydöstra Sverige kvalificerar sig för det nya mål 2 eller inte. Driver regeringen någon strategisk linje i den här riktningen?

Vår samlade position i de pågående rådsförhandlingarna innebär, säger ministern, att alla delar av landet skall gynnas. Det är bra. Men på vilket sätt framgår inte i svaret. Det framgår inte hur sydöstra Sverige skall gynnas. Kan näringsministern ge ett förtydligande svar på den punkten? På vilket sätt skall sydöstra Sverige gynnas i regeringens förhandlingsuppläggning?

Anf. 16 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När det gäller frågan om hur stort mål 2 skall vara, hur mycket det skall omfatta, är vi, som jag tidigare har sagt, ännu inte klara med förhandlingarna. Vår ambition är självfallet att även sydöstra Sverige skall ingå.

Man har lagt upp förhandlingarna så att man först klarar av mål 1, och sedan förhandlar vi om detta. Omfattning och annat är vi inte klara med ännu, och därför kan jag inte ge ett rakt svar. Det är omöjligt, det kan ingen ge, inte ens kommissionen. Det håller vi nu på att förhandla om.

Regeringens inriktning är att få mål 2 så stort som möjligt så att många regioner som har behov av mål 2 skall kunna ingå – så även sydöstra Sverige.

Anf. 17 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag har förstått att regeringen ännu inte är klar med förhandlingarna. Jag noterar med en viss tillfredsställelse ändå det besked som ministern nu ger mig, att han förutsätter att även sydöstra Sverige, mål 5 b, skall ingå.

Det är därför som jag, och vi i området, är så oroliga. Det är ju just precis som näringsministern säger, att man först förhandlar om mål 1 och sedan tar mål 2. Då blir jag lite orolig. Vad händer om man inte lyckas

med att ro hem så mycket som man över huvud taget kan? Då blir det ju en restpost, och det får inte bli sydöstra Sverige.

Det är det jag vill peka på, så att man vet vad man gör när man förhandlar om hela Sveriges regionalpolitik. Inte något område får bli utan. Regionalpolitikens syfte måste vara att skapa likvärdiga levnadsbetingelser i hela landet. Hittillsvarande politik har visat en otillräcklighet.

Jag hoppas att regeringen har en verklig strategi för att hela landet skall få del av resurserna. Jag hoppas att det skall vara möjligt att i nära samråd med riksdagspartierna i EU-nämnden komma fram till ett resultat som gör att även sydöstra Sverige finns med i framtidens utvecklingsfas i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1998/99:7 om avveckling av kärnkraften och danska kolkraftverk

Anf. 18 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att svensk reservkraft skall utnyttjas då behov uppstår.

Det är korrekt att svenska och danska fossileldade anläggningar inte konkurrerar på lika villkor. Detta har sedan länge uppmärksammats av regeringen. Det finns flera orsaker till denna bristande ömsesidighet. Bl.a. har vi i Sverige högre miljökrav vad gäller kväveoxid- och svavelrening än vad som gäller för många av de äldre danska koleldade anläggningarna. Vidare kan danska elproducenter sälja el på hela den nordiska elmarknaden. På grund av administrativa hinder i Danmark har däremot elproducenter i de övriga nordiska länderna svårigheter att på motsvarande sätt nå danska elkunder.

Den svenska regeringen har i den proposition om genomförandet av EU:s elmarknadsdirektiv (prop. 1997/98:159) som överlämnades till riksdagen i maj 1998 aviserat avsikten att utreda vilka krav som bör ställas på elproduktionen i andra länder som vi handlar med, bl.a. med avseende på miljökrav och marknadsöppning. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Jag är medveten om att den nuvarande konkurrenssituationen sannolikt bidragit till att både Vattenfall och Sydkraft beslutat att ställa av sina reservkraftanläggningar i Stenungssund och Karlshamn.

På en större sammanhängande elmarknad minskar behovet av reservkapacitet, jämfört med vad som skulle gälla på flera separata delmarknader. En viss avställning av reservkapacitet kan därför ske i syfte att effektivisera elproduktionen. Men det är viktigt att leveranssäkerheten i elsystemet – eller delar av elsystemet – kan bevaras även i höglastsituationer.

Regeringen har därför nyligen uppdragit åt Energimyndigheten att kartlägga och analysera tillgång och behov av reservkraftsproduktion i det svenska elsystemet vid olika höglastsituationer nu och på tio års sikt. Energimyndigheten skall också föreslå lagreglering och eventuella övriga åtgärder för att säkra tillgången till de produktions- och överföringsresurser som kan behövas. Uppdraget skall rapporteras den 15 januari 1999.

Prot. 1998/99:16
17 november

Svar på
interpellationer

Anf. 19 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag skrev ganska många ord i min interpellation om den förtida kärnkraftsavvecklingen. Detta berör inte statsrådet med ett ord i sitt svar. Jag kan i och för sig förstå varför. Det är inte precis en fråga som socialdemokraterna vill skryta med.

Det är också väl känt att man här agerar mycket inkonsekvent. När det gäller EMU, ett annat aktuellt exempel, säger man att det finns en folkmajoritet emot det. När det gäller avvecklingen har det sedan lång tid tillbaka funnits en stabil folkmajoritet, inklusive tunga fackförbund, mot det beslutet. I det ena fallet respekterar man det man tror att en folkmajoritet tycker; i det andra fallet gör man det inte.

Denna avveckling innebär onekligen problem i allmänhet och vid kall väderlek i synnerhet. Generellt sett måste vi spara, men jag tror inte att det är så lätt att spara i dag. Med tanke på hushållens och företagens kostnadsbild tror jag att de redan i dag försöker spara mycket el.

Visst har vi lång erfarenhet av vedeldning. Den är praktiserad sedan tiden före hedenhös, så det kan vi. Men jag tror inte att utvecklingsmöjligheterna är så stora.

Då har vi i stort sett bara kvar att importera kraft när det är kallt. Precis som statsrådet sade har man nu nämligen beslutat att stänga två av tre block i Karlshamn, med en kapacitet som motsvarar Barsebäcks ena aggregat. Dessa stänger man den 1 januari. Man ställer inte av; man stänger. Man MBL-förhandlar med personalen. Verket skall läggas ned.

Då kommer vi in på Danmark. Om dansk kolkraft kan man säga så här: Vi exporterar sedlar till Danmark och importerar förvisso kraft – men också en del icke önskade miljöeffekter. Precis som statsrådet också sade säljer danskarna gärna till alla andra men vill inte själva köpa någonting. I dag ligger gamla danska kärnkraftverk i malpåse och bara väntar på att få beställningar från Sverige. Jag tycker att det är genant att svenska kraftanläggningar, som uppfyller svenska krav, inte längre tillåts konkurrera på lika villkor.

Jag skulle vilja ställa följande fråga till statsrådet: Förstår näringsministern svenska företags besvikelse då de fullgör de miljökrav som gäller i Sverige – t.ex. Sydkraft, som har investerat 500 miljoner kronor i Karlshamn som nu skall läggas ned – och sedan finner att beställningarna på produkten läggs till andra länder med mindre miljökrav?

Fru talman! Jag är för frihandel. Jag tror dock knappast att det skulle störa någon om vi kunde hävda att om Sverige skall importera kraft, i varje fall från andra EU-länder, är det minsta vi kan kräva att man i det landet har samma miljökrav som vi har i Sverige. Annars är det inte konkurrens på lika villkor.

Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! När det gäller avvecklingen av de båda reaktorerna i Barsebäck måste den ses i sitt fullständiga sammanhang. Jag skall inte trötta interpellanten med alla argument, för de är väl kända. Men riksdagen beslutade år 1997 om riktlinjer för energipolitiken, i vilka avställningen av Barsebäck bara är *en* del bland många fler. Därmed tycker jag att jag har klarlagt den diskussion som har förevarit detta.

När det sedan gäller vidare avveckling är vi ju överens om att den skall ske med utvärdering – hur stor elproduktion vi behöver osv. Därför

menar jag att detta kommer att ske i balans och samstämmighet med de krav som industrin och vi andra har när det gäller elbehov.

När det gäller kravet att vi miljömässigt bör ställa samma krav på andra EU-länder som på oss själva delar jag den uppfattningen, inte minst när det gäller Danmark. Det är, som jag också nämnde, en fråga som vi nu tar upp och för diskussion om.

Anf. 21 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Statsrådet säger att argumenten för att förtidsavveckla kärnkraften är väl kända och vill bespara mig chansen att lyssna på dem. Okej, jag har läst och hört de argumenten. Men jag noterar med viss förvåning att en majoritet av svenska folket bevisligen inte har förstått dem. Det har varit en stabil majoritet, också bland dem som röstar på statsrådets parti, som tycker att det här beslutet är fel. Innan statsrådet försöker övertyga mig kunde han börja med sitt eget folk. Det hade varit en Gudi behaglig gärning.

Sedan är det bra att statsrådet delar min uppfattning om kvaliteten på danska kolkraftverk, framför allt de äldre. I går nåddes vi av beskedet att Danmark säger att man skall reducera sina koldioxidutsläpp med 40 % till år 2005. Då vill jag bara lägga in en liten varning, så att vi pratar om samma siffror. Den koldioxid som danskarna exporterar bokför man nämligen inte i Danmark. Den finns inte i några papper. När vi talar om 40 % dansk reduktion, se då till att det gäller det totala utsläppet och inte bara den del som används i Danmark!

Till sist tyckte jag inte att jag fick något svar på min fråga om statsrådet förstod de svenska företagens besvikelse. Här går man och lägger ned dyra pengar på investeringar för att leva upp till svenska krav, och sedan finner man att beställningen går till företag som inte på långa vägar uppfyller de krav som man är tvingad att uppfylla i Sverige.

Anf. 22 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman, herr minister och gott folk! Jag tycker, utan att rikta någon kritik mot näringsministern, att han här var något för försiktig. Frågan gällde vårt behov av reservkraft. Jag skall inte påstå att det är noll, men det är betydligt mindre än vad räknenissarna på kilowatt brukar uttrycka. Det finns nämligen en icke utnyttjad reserv på grund av att bestämmelserna när det gäller miljön och annat är så olika, inte bara mellan länder utan också inom Sverige. Vi har biokraft som inte utnyttjas runt om i landet men som skulle kunna utnyttjas om villkoren var annorlunda. Självklart, och detta är vi tydligen helt överens om, är det nödvändigt med en harmonisering tvärsöver gränserna. Sverige är alltså för litet.

Sedan förvånar det mig något att en moderat ledamot kan ställa dessa frågor när han äntligen har fått sin vilja igenom här. Vi har nu en friare marknad på elsidan, och då måste ju de inblandade företagen rimligen ta den risk det innebär. Har man gjort en sned och felaktig investering får man själv bära bördan. Det tycker jag är grundförutsättningen. Det gjorde man i och för sig under en period med mer av planhushållning, men jag tror nog att Sydkraft och Vattenfall – som väl är inblandade i de aktuella, nu nämnda reservkraftsanläggningarna – på olika sätt har tagit in den största delen av den gjorda investeringen.

I jämförelse med kolkraften i Danmark är det riktigt att vi i Sverige kanske ofta ligger något bättre till. Men återigen har vi en icke utnyttjad reserv i de biokraftanläggningar som finns runt om i landet, och det finns en kö av ansökningar för att bygga fler sådana, vilket jag tycker är en korrekt och riktig satsning.

När det gäller att ersätta Barsebäck 1 och 2 kan Sten Andersson vara lugn. Regeringen har tillsatt en delegation för energiförsörjning i södra Sverige. En av dess ledamöter heter Lennart Värmbys, och jag kan garantera Sten Andersson att vi gör ett mycket gott arbete. Vi kommer inte att ersätta kilowatt för kilowatt, utan vi tittar minst lika mycket på möjligheterna att effektivisera. Och enligt mycket försiktiga bedömningar har vi möjlighet att på industrisidan spara in 25 % utan att det blir sämre produktion i Sverige och ungefär lika mycket på hushållssidan utan att det skall blinka i TV-apparaterna och utan att det skall bli mörkt i husen.

Min tilltro är alltså inte monumental men stor på det fortsatta arbetet. Jag tycker alltså att ministern borde ha varit lite mer optimistisk på den punkten, dvs. att vi inte har så stort behov av att ersätta reservkraften som Sten Andersson får det att låta.

Anf. 23 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Min försiktighet bjuder mig ändå att vara försiktig, och jag menar att den energipolitik som regeringen har fört och för faktiskt är väldigt progressiv i betydelsen att den dels ser till våra elbehov, dels ser till miljön.

När det sedan gäller kärnkraftsavvecklingen kan man ju hänvisa till olika opinionssiffror. Men de facto är det så att riksdagen här har fattat det beslutet. Jag har respekt för det, och det måste vi nog alla ha respekt för.

Anf. 24 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag har också respekt för det beslut som vi mot min önskan fattade i riksdagen. Som en god demokrat accepterar jag det.

Men Lennart Värmbys talar om felaktiga investeringar från främst svenska företag. De har alltså följt de beslut som vi har fattat i Sveriges riksdag. Skall man driva ett kolkraftverk eller ett oljekraftverk som i fallet Karlshamn måste företaget uppfylla vissa miljökrav. Menar Lennart Värmbys att företaget inte skulle ha gjort det? Jag kan tänka mig att Lennart Värmbys och hans kolleger hade stått i kö i denna talarstol och kritiserat det företag som medvetet ville fördärva miljön.

När det gäller räknenissar och deras siffror, tror jag nog att jag tills vidare litar mer på dem än på de siffror och förslag som har kommit från Vänsterpartiet. Dessvärre har vänsterpartier haft makten i andra länder.

Låt mig säga följande om kärnkraftsavvecklingen. Här kan man stå och säga att vi skall spara 25 % hit eller dit, att det inte skall blinka i några TV-apparater och att det kommer att lysa i husen, men det är teoretiskt. Sverige är ett land som är oerhört beroende av energi. Det finns inget annat land som har gjort något liknande tidigare. Man brukar ibland, fru talman, referera till att Italien stängde av sin kärnkraft. Det skedde förvisso, men Italien importerar i stället kärnkraft från Frankrike. Jag tycker därför att det inte är något bra exempel.

Anf. 25 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Sten Andersson, Sydkraft är ett börsnoterat företag. I företagets styrelse görs bedömningar som sedan får godkänt av bolagsstämman för investeringar inklusive miljökraven. Jag har som aktieägare själv varit med och drivit på i Sydkraft. Jag anser att man har gjort helt korrekta bedömningar i fråga om dessa miljöinvesteringar. Men när man från Sydkraft och andra stora energiföretags sida har drivit på för att få en friare marknad och sedan får det måste man också ta minusposterna med plusposterna. Jag kan inte minnas att Sydkraft eller något annat börsnoterat energiföretag har fått sänkta vinster efter att denna energiomställning har gjorts. Tvärtom har vinstutvecklingen varit synnerligen positiv på energisidan. Inom parentes kan jag i dessa börsturbulensens tidevarv säga att detta är en säker investering för dem som vill satsa på aktier. Vårt behov av energi är nämligen nästintill oändligt.

Vad vi skall göra i denna politiska församling är att styra detta behov av energi – inte minst elström – så att det inte hotar framtiden och att det är hållbar energi, att det är en kretsloppsanpassad energiproduktion.

Jag vill återigen säga att Sydkrafts aktieägare inte har haft några minusposter att notera. Tvärtom har de fått ökade utdelningar under denna period. Och då tycker jag att grundprincipen måste vara att man står för sin investering i Karlshamnverket. Sedan kan man självklart alltid diskutera ett övergripande balansansvar. Och det kommer vi så småningom att göra, bl.a. i denna församling.

Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill bara erinra om vad jag sade i mitt svar till interpellanten. Jag sade att när det gäller uppdraget till energimyndigheten om reservkraft skall behov av åtgärder övervägas. Här ingår då också kraftvärmens m.m. Man skall också överväga vilka åtgärder som är lämpliga. Härav följer då att Karlshamn kan öppnas om behov skulle föreligga.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1998/99:16 om trakasserier i skolan

Anf. 27 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Ragnwi Marcelind har frågat mig vilka insatser som planeras i skolan för att få en nolltolerans då det gäller såväl könsmobbing som all mobbing och hur regeringen skall säkerställa barnens bästa i enlighet med barnkonventionen på skolorna.

Det är för mig mycket angelägna frågor som Ragnwi Marcelind tar upp och som bekymrar mig. Enligt min mening är det angeläget och viktigt att följa det arbete som redan nu sker ute på skolorna för att förhindra mobbing, sexuella trakasserier osv. Självklart måste vi se till att få bort de grova tillmälen och könsord som förekommer i skolan. Det är viktigt att från central nivå lämna stöd för det lokala arbetet. Rektor måste ta sitt ansvar för det som sker i skolan och i det lokala arbetet i skolan involvera alla, såväl elever och lärare som föräldrar. Alla som finns i skolan måste vara delaktiga i arbetet mot såväl könsmobbing

som all annan mobbning. Jag ser också det arbete som JämO tagit initiativ till som mycket viktigt och har också erfårit att Skolverket under nästa år kommer att ge stöd till sådana projekt som JämO driver mot sexuella trakasserier.

Fr.o.m. den 1 januari 1998 skärptes och förtydligades skollagen för att stödja det lokala arbetet mot mobbning. Numera framgår att alla som verkar i skolan aktivt skall motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Fr.o.m. läsåret 1998/99 har också rektors och lärares ansvar för att motverka mobbning förstärkts i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Liknande skärpning kommer också att göras i läroplanen för de frivilliga skolformerna. I augusti 1998 fick förskolan en egen läroplan. Även denna läroplan är tydlig vad gäller grundläggande demokratiska värden.

Målet är och måste vara att ingen elev eller vuxen i skolan skall utsättas för kränkande behandling. I Lpo 94 uttrycks: "Ingen skall i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas – – intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser." Skolan skall enligt läroplanen också präglas av ett etiskt perspektiv för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden. Målsättningen att ingen elev skall utsättas för mobbning och trakasserier, vilket bl.a. innefattar kränkning på grund av sexuell identitet eller kön, uttrycks alltså tydligt redan i dag i läroplanen. Detta mål framgår också tydligt av skollagen och arbetsmiljölagen. Att i dessa sammanhang nu införa "nolltolerans" som ett nytt begrepp anser jag vara olyckligt. Jag anser inte att det är nya mål och begrepp som behövs för att motverka kränkande behandling. Det handlar mer om att de bestämmelser som vi redan har tillämpas fullt ut i skolorna.

Från regeringens sida vill jag nämna att en rad insatser görs och att fler åtgärder kommer att vidtas för att stärka värdegrunden. Regeringen har avsatt 10 miljoner kronor för att utveckla och förbättra skolledarnas kompetens framför allt vad gäller skolans demokratiska värdegrund, t.ex. arbetet mot mobbning och rasism.

Jag vill också nämna att Skolverket under år 1999 avses få i uppdrag att genom sina utbildningsinspektörer granska hur skolorna arbetar mot mobbning. Arbetet med utformningen av uppdraget pågår inom Utbildningsdepartementet.

I direktiven för den kommitté som har till uppgift att göra en översyn av lärarutbildningen framgår att den i läroplanen fastställda uppgiften för skolan att förmedla samhällets värdegrund särskilt skall uppmärksammas.

Tilläggsdirektiven till kommittén beslutades i slutet av maj. Direktiven innebär att förslag skall lämnas vad gäller utbildning av skolledare. Här nämns särskilt ansvaret för ledningen av en skola som innefattar bl.a. pedagogiskt utvecklingsarbete, skolans demokratiska värdegrund och samarbete med föräldrar och omgivande samhälle. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 3 maj 1999.

Skolverket har också av regeringen fått i uppdrag att bidra till att stärka värdegrunden. Verket fick bl.a. ett uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 1998 att utarbeta kommentarer och referensmaterial om hur man lokalt, i kommuner och skolor, kan arbeta med värdegrunden.

Materialet presenteras i början av år 1999. Skolverket prioriterar också värdegrunden i sina skolutvecklingsprojekt. Vidare har verket fått i uppdrag att göra en kartläggning av hur uppföljning och utvärdering av skolans värdegrund sker i skolan. Skolverket ger dessutom stöd till kompetensutveckling inom samtliga skolformer och även barnomsorgen. Verket lyfter fram värdegrunden som ett prioriterat område. De uppdrag som Skolverket redovisat till regeringen bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet.

Som framgår av ovanstående har det skett mycket, och sker fortfarande mycket, för att ge stöd till skolor i kampen mot mobbning, våld, trakasserier osv. Jag har valt att lyfta fram värdegrundsfrågorna som en viktig politisk prioritering. Värdegrunden är basen för all skolverksamhet. Men jag är väl medveten om att det fortfarande finns en hel del att göra och vill också här säga att ett arbete pågår med att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att komma till rätta med såväl könsmobbning som annan typ av mobbning. Jag kommer därför att med stort intresse ta del av och följa både Skolverkets och andra myndigheters redovisningar, rapporter, tillsynsbeslut osv.

I regeringsförklaringen fastslås att barnkonventionen skall efterlevas och att alla relevanta beslut skall analyseras utifrån hur de påverkar barnens situation. Jag vill också hänvisa till att regeringen i proposition *Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige* (prop. 1997/98:182) har föreslagit en strategi för att förverkliga barnkonventionen på alla nivåer i samhället. Propositionen kommer att behandlas i riksdagen i februari 1999.

Att genomföra barnkonventionen tar tid, och måste få ta tid. Det är en process som handlar om att ändra attityder och förhållnings- och arbets sätt i olika verksamheter och på olika nivåer. Det finns olika modeller som kan användas för att utveckla barnperspektivet i olika verksamheter. Det pågår redan en intressant utveckling runt om i landet. Nyfikenheten på barnkonventionen är stor men det råder samtidigt en stor osäkerhet om hur barnkonventionen kan användas som ett praktiskt verktyg ute i kommunerna. Kunskap om barnkonventionens intentioner och innebörd är central för genomförandet. En stor del av regeringens strategi handlar därför om utbildnings- och fortbildningsinsatser för centrala yrkesgrupper, t.ex. lärare och förskollärare. Ett hjälpmedel för kommunerna är också den handbok, *Ett steg framåt*, som Barnombudsmannen har arbetat fram. Förutom det material som både Barnombudsmannen och andra organisationer producerat om barnkonventionen, har också Skolverket utarbetat material som stöd och hjälp för våra skolor.

Barnombudsmannen gör ett viktigt arbete genom att bevaka barns och ungdomars rättigheter och intressen. I syfte att stärka och effektivisera ombudsmannen pågår för närvarande en översyn av verksamheten.

Anf. 28 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag vill tacka för ministerns svar på min interpellation. Svaret innehåller en noggrann beskrivning av de åtgärder som har satts in och även åtgärder som planeras för att motverka mobbning på våra skolor. Allt detta har vi kännedom om. Men frågan är: Hur skall vi se till att det här efterlevs på våra skolor?

Intentionen i min interpellation är hur vi skall kunna få en nolltolerans i fråga om mobbning. Då menar jag hur vi skall kunna garantera att våra barn och ungdomar inte skall behöva utsättas för den kränkning som bl.a. könsmobbing innebär.

De förändringar som gjorts i skollagen har uppenbart inte haft någon verkan. Vem bär ansvaret när både vuxenvärlden och skolan sviker flickor som blir sextrakasserade? Problemet är stort. Vi kan bara konstatera att skolan i många fall har misslyckats. Nu handlar det om vilka åtgärder som skall sättas in för att de här problemen skall kunna lösas.

Ofta visar det sig att utsatta flickor inte har någon på skolan som de kan vända sig till. Dessutom avfärdar omgivningen trakasserier som pojkestreck, och så lämnas flickan åt sitt öde.

Skollagen, som skärpts från 1998, säger ingenting om vare sig sexuella trakasserier eller skolans ansvar för detta. Att ta problemet på allvar vore att göra en förändring i skollagen i just detta avseende.

De senaste veckornas debatt om hur allt yngre flickor i allt större utsträckning upplever krav på att ställa upp på avancerade sexlekar har skapat en diskussion som har oroat både vuxna och barn. Det här bedöms vara en följd av att unga pojkar genom olika TV-kanaler har fått en alltmer förvanskad syn på sex.

Om mobbing och könsmobbing i skolorna kunde åtgärdas skulle detta sannolikt leda till att de unga flickorna fick ett större självförtroende när det gäller att våga säga nej till de förväntningar som pojkarna bär med sig från porrfilmstittandet.

All mobbing handlar om förtryck, i synnerhet könsmobbing. Det här är i allra högsta grad en samhällsfråga och ett krav på samhället att åtgärda detta, just utifrån att barns bästa skall säkerställas med utgångspunkt i barnkonventionen. Nu måste all kraft läggas på att se till att våra barn och unga garanteras trygghet i skolan. Det handlar om att kränkning aldrig skall accepteras eller nonchaleras, att alla skolor borde ha ett ombud som den mobbade kan tala med och att rektorns ansvar förtydligas då det gäller att exempelvis se till att rastverksamhet *alltid* övervakas av vuxna.

Jag kan bara, fru talman, konstatera att ministern och regeringen är medvetna om problematiken. Men för att regeringen skall kunna leva upp till det som sägs i regeringsförklaringen, att alla beslut skall fattas utifrån barnets bästa, och därefter kunna se våra unga i ögonen, så måste det garanteras en arbetsmiljö i skolan som är fri från mobbing och könsmobbing – alltså en nolltolerans när det gäller mobbing.

Fru talman! Jag undrar vad ministern menar när hon i sitt svar säger till mig att det vore olyckligt att införa nya begrepp med hänvisning till nolltolerans. Anser ministern att nolltolerans är ett nytt begrepp? Jag hävdar att det är en självklarhet då det handlar om kränkning. Jag menar att ministern i sin position bär ett stort ansvar att vara mycket tydlig i fråga om begreppen i kontakterna med skola och skolpersonal. Ingenting annat än nolltolerans kan accepteras!

Anf. 29 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag delar interpellantens uppfattning att det är oerhört viktigt att vara tydlig i budskapen från regering och riksdag till dem som

arbetar ute i verksamheten. Just därför vill jag i detta sammanhang inte använda begreppet nolltolerans.

När vi fick vår nya läroplan, Lpo 94, betonades det från många håll att det viktiga som vi stod inför och som vi skulle sätta överst på dagordningen var de övergripande målsättningarna om värdegrunden. Så gick man ut i verksamheten och skulle sätta i gång arbetet. Då blev det så att kursplaner och timplaner kom överst på dagordningen. I dag befinner vi oss i ett helt annat läge. Budskapet från alla är tydligt: Vi skall ha värdegrunden överst på vår dagordning.

För mig är det därför viktigt att använda det vi har, alltså vår läroplan och vår skollag, och att se till att dessa målsättningar verkligen slås fast hos alla, inte bara hos dem som arbetar i skolan – det här är ju också en samhällets värdegrund – utan även hos de människor som finns i kringverksamheten. Det gäller då föräldrar, idrottsföreningar osv. Skolan kommer aldrig ensam att klara värdegrunden. Där behövs alla vuxnas insatser. Därför är det för mig så viktigt att hela tiden visa på att skolan faktiskt var först med att visa begreppet nolltolerans. Det gjorde vi i de formuleringar som vi förde fram i läroplanens värdegrund och i skollagen.

Jag känner på samma sätt som interpellanten. Så länge det finns ett barn i skolan som känner sig mobbat och kränkt eller som är förföljt av sexuella trakasserier har skolan misslyckats; det vuxna samhället har misslyckats. Jag tror att det krävs ytterligare kunskap och kompetens i skolan för att kunna möta detta. Därför ser jag de här åtgärderna med att ge ett material, med att ge lärarna kompetensutbildning och med att stärka skolledarnas roll som viktiga steg i denna utveckling. I dag har vi debatten.

En annan sak som också är oerhört viktig är att vi, lyckligtvis, fortfarande talar om ett fåtal som är utsatta för det här. Den andra delen av debatten har gjort att jag får många brev från ungdomar som säger: Vi mobbas inte. Vi utövar inte våld. Vi har sena sexuella debuter. Vi är vanliga ungdomar och känner inte igen oss i debatten.

För mig, för politiker och för medier finns alltså ytterligare ett ansvar för att balansera detta på ett sådant sätt att vi stärker andra ungdomar som inte är där dessa utsatta befinner sig. Jag har alltså en viktig uppgift i denna balansgång att tala till båda men samtidigt får vi inte förstärka det hela och säga att det gäller oerhört många. Då kan vi påverka andra som inte är där att bli delaktiga i en felaktig process.

Anf. 30 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag vet inte vad ministern räknar som ett fåtal. De rapporter som presenteras talar i alla fall om att det är mer än 100 000 barn i Sverige som årligen mobbas. Jag skulle vilja påstå att det är oerhört allvarligt att 100 000 barn varje dag skall behöva gå till skolan och känna rädsla inför vad de skall möta i den skolmiljö som de befinner sig i.

Det är viktigt att i samband med detta poängtera att det väldigt ofta hävdas att Sverige är ett jämställt land. Vi tar upp detta i olika debatter. Men det mest elementära i ett jämställt land måste väl ändå vara att garantera att t.ex. unga flickor skall kunna känna sig trygga och inte behöva bli utsatta för sexuella trakasserier.

Jag tänkte på rektorns och skolledningens ansvar. Det gjordes en undersökning i mitt hemlän för bara någon vecka sedan, i Hofors kommun, och den presenterades i tidningarna häromdagen. Där kunde man konstatera att väldigt många var mobbade. Man låg över rikssnittet när det gällde mobbning. Markant över de vanliga skolorna låg landsbygds-skolorna. Där hade var tredje elev blivit utsatt för kränkande behandling av andra elever. Och vad svarade rektorn med anledning av den här undersökningen? Jo, han säger så här: Jag kan inte förstå resultaten av enkäterna, därför att skolorna har ju samma plan mot mobbning.

Ja, det är allvarligt. Det är fint att vi har handlingsplaner mot mobbning. Vi måste arbeta för att stärka värdegrunden. Men jag tror att det är oerhört viktigt att ett tydligt budskap går ut till skolledning och rektorer, att vi som ansvariga i vuxenvärlden och som politiker tar vårt ansvar och säger att det inte finns någonting annat som kan accepteras än nolltolerans när det gäller mobbning.

Anf. 31 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag har under den korta tid jag har varit minister försökt att inhämta all den information jag kan få, såväl från statistik som från sådant som pågår. Tyvärr kan uppgifterna i statistiken vara mycket olika, tala olika språk. Enligt uppgift från Barnombudsmannen utsätts 10 % av eleverna för mobbning. Av en annan undersökning, en skolbildsundersökning från 1997, framgår att 2 % av eleverna kände sig mobbade. Var sanningen ligger vill jag inte fastslå i dag, därför att det finns olika undersökningar som visar olika siffror.

Men så länge det finns en enda siffra som pekar på att det finns mobbning får vi aldrig blunda. Det är vi fullt överens om. Då måste vi ständigt vidta åtgärder för att förbättra situationen. Jag kommer att fortsätta. Värdegrunden kommer att vara ett av de kapitel som vi kommer att ägna stor kraft åt i den utvecklingsplan som vi kommer att presentera i mars månad. Vi fortsätter arbetet inom departementet med att ta fram ytterligare åtgärder för att motverka mobbningen.

Men jag tror återigen att vi måste börja tidigt. Vi kan ta sexuella trakasserier som exempel. Redan i förskolan förekommer i dag att små barn använder s.k. runda ord, som man brukar uttrycka det. Många vuxna säger då att de är så små att de inte förstår vad det innebär. Men det är viktigt att redan från första stund markera att det här ordet ställer vi oss inte bakom. Det här ordet vill vi inte använda.

Detta måste man följa upp genom samtal. Barn får i dag oändligt mycket information. Informationssamhället är mycket rikare än samhället var för bara tio år sedan. Men det kräver också samtal med vuxna, att barn får en förklaring till varför det ser ut på det ena eller det andra sättet. Samtalet måste också få en starkare roll rakt igenom skolan, från förskolan upp till gymnasietiden. Tid och möjlighet till samtal med vuxna måste ges.

Anf. 32 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Jag är tacksam för att vi är överens om att det handlar om att se till att få stopp för att unga flickor och barn ända från förskolan skall behöva uppleva att de blir trakasserade.

Jag tog med intresse del av den rapport som Doris Marydotter skrivit. Hon är verksam i ett projekt som JämO driver mot sexuella trakasserier och medverkade vid en konferens här i Stockholm för någon vecka sedan. Hon har varit ute väldigt mycket på skolorna. Hon säger att det klimat som råder ute på skolorna är nedslående, så vi har en stor uppgift. Ministern har en stor uppgift, och vi skall tillsammans, som beslutsfattare och som vuxenvärld, se till att svenska barn i svenska skolor skall kunna uppleva att de kan gå med trygghet till skolan, utan att behöva vara rädda för att utsättas för mobbning.

Jag tror inte att jag behöver fråga, utan ministern är överens med mig i den frågan. Vi kan tillsammans arbeta vidare för detta. Om nu inte ministern vill kalla det för nolltolerans i skolan, så är det i alla fall vad jag skulle vilja hävda är det som gäller: Nolltolerans mot mobbning i skolan.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1998/99:KU3–KU5
Socialutskottets betänkande 1998/99:SoU2

10 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 1998/99:26 Beskattning av råttalolja
1998/99:Sk7 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp)
1998/99:Sk8 av Rolf Kenneryd m.fl. (c)
1998/99:Sk9 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1998/99:Sk10 av Helena Höij m.fl. (kd)
1998/99:Sk11 av Johan Pehrson och Camilla Dahlin-Andersson (fp)

med anledning av prop. 1998/99:27 Ändringar i lagen (1996:95) om
vissa internationella sanktioner
1998/99:U1 av Lars Ohly m.fl. (v)
1998/99:U2 av Marianne Samuelsson (mp)

med anledning av prop. 1998/99:28 Beskattning av fordringar och skul-
der i utländsk valuta
1998/99:Sk12 av Bo Lundgren m.fl. (m)
1998/99:Sk13 av Holger Gustafsson m.fl. (kd)

Prot. 1998/99:16
17 november

med anledning av prop. 1998/99:29 Kriminalisering av främjande av deltagande i lotterier som anordnas utom landet
1998/99:Kr3 av Sten Andersson (m)
1998/99:Kr4 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m)
1998/99:Kr5 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp)
1998/99:Kr6 av Sofia Jonsson (c)

med anledning av skr. 1998/99:25 Lägesrapport i fråga om den ekonomiska brottsligheten
1998/99:Ju6 av Siw Persson (fp)
1998/99:Ju7 av Per Rosengren m.fl. (v)

11 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framstälts

den 13 november

1998/99:26 av *Fredrik Reinfeldt* (m) till finansministern
Stockholmsbörsen
1998/99:27 av *Lars Björkman* (m) till näringsministern
Åkerinäringen
1998/99:28 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Svenska företag i Tyskland

den 16 november

1998/99:29 av *Sten Andersson* (m) till socialministern
Maxtaxa på dagis
1998/99:30 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Sex- och samlevnadsundervisningen i skolan
1998/99:31 av *Beatrice Ask* (m) till jordbruksministern
Ungdomars syn på sex
1998/99:32 av *Barbro Westerholm* (fp) till utbildningsministern
Rikskvinnocentrum i Uppsala

den 17 november

1998/99:33 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Pierre Schori
Lokalisering av EU-organ till Sverige

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 november.

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 1998/99:16
17 november

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 november

1998/99:66 av *Kenneth Johansson* (c) till kulturministern
Falugruva på Unescos världsarvslista

1998/99:67 av *Carina Hägg* (s) till utrikesministern
Det ökade antalet flyktingar från Tibet

1998/99:68 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Britta Lejon
Lobbyorganisationer

den 16 november

1998/99:69 av *Jonas Ringqvist* (v) till jordbruksministern
Djurskyddslagen

1998/99:70 av *Rolf Olsson* (v) till socialministern
Vårdbehoven på sjukhemmen

1998/99:71 av *Johnny Gylling* (kd) till kulturministern
Statens sjöhistoriska museers ledning

den 17 november

1998/99:72 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till kulturministern
Synskadades möjlighet att ta del av SVT-sändningar

1998/99:73 av *Ulla Wester* (s) till finansministern
Konkurrens mellan banker

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 24 november.

13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 november

1998/99:31 av *Åke Sandström* (c) till miljöministern
Radonsanering av vattentäkter

1998/99:35 av *Owe Hellberg* (v) till jordbruksministern
Mobila slakterier för fjäderfä

1998/99:37 av *Åke Sandström* (c) till jordbruksministern
Kadaverhanteringen i norra Sverige

Prot. 1998/99:16
17 november

1998/99:44 av *Dan Ericsson* (kd) till jordbruksministern
Exportkreditgarantier

1998/99:50 av *Kenth Skårvik* (fp) till jordbruksministern
Pilbågsjakt

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 24 november.

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.24.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om ändring i regeringens sammansättning.....	1
3 § Meddelande om ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
4 § Meddelande om frågestund.....	2
5 § Svar på interpellation 1998/99:3 om förnyelse av arbetslivet	2
Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	2
Anf. 2 TALMANNEN.....	3
Anf. 3 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	4
Anf. 4 ELVER JONSSON (fp).....	4
Anf. 5 MIKAEL ODENBERG (m).....	5
Anf. 6 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	6
Anf. 7 ELVER JONSSON (fp).....	6
Anf. 8 MIKAEL ODENBERG (m).....	7
Anf. 9 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	8
Anf. 10 ELVER JONSSON (fp).....	8
Anf. 11 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	9
6 § Svar på interpellation 1998/99:5 om strukturfondspengar från EU till sydöstra Sverige	9
Anf. 12 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	9
Anf. 13 AGNE HANSSON (c).....	10
Anf. 14 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	11
Anf. 15 AGNE HANSSON (c).....	11
Anf. 16 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	12
Anf. 17 AGNE HANSSON (c).....	12
7 § Svar på interpellation 1998/99:7 om avveckling av kärnkraften och danska kolkraftverk.....	13
Anf. 18 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	13
Anf. 19 STEN ANDERSSON (m).....	14
Anf. 20 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	14
Anf. 21 STEN ANDERSSON (m).....	15
Anf. 22 LENNART VÄRMBY (v).....	15
Anf. 23 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	16
Anf. 24 STEN ANDERSSON (m).....	16
Anf. 25 LENNART VÄRMBY (v).....	17
Anf. 26 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	17
8 § Svar på interpellation 1998/99:16 om trakasserier i skolan	17
Anf. 27 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	17
Anf. 28 RAGNWI MARCELIND (kd).....	19
Anf. 29 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	20
Anf. 30 RAGNWI MARCELIND (kd).....	21
Anf. 31 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	22
Anf. 32 RAGNWI MARCELIND (kd).....	22
9 § Förnyad bordläggning.....	23

Prot. 1998/99:16
17 november

10 § Bordläggning.....	23
11 § Anmälan om interpellationer	24
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	25
13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	25
14 § Kammaren åtskildes kl. 15.24.	26

